

**Східноукраїнський інститут
економіки та управління**

II МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ
ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОР
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ»**

27 червня 2020 року

II МЕЖДУНАРОДНАЯ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

**«ЭКОНОМИЧЕСКИЕ И СОЦИАЛЬНЫЕ
ИННОВАЦИИ КАК ФАКТОР
РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ»**

27 июня 2020 года

Запоріжжя
2020

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. МІКРОЕКОНОМІКА

Якубов А. Г.

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ РАЗВИТИЯ РОЗНИЧНОЇ ТОРГОВЛИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	7
--	---

СЕКЦІЯ 2. МАКРОЕКОНОМІКА

Горин В. П.

РОЗВИТОК ОПОДАТКУВАННЯ СПОЖИВАННЯ У СВІТЛІ КРИТЕРІЇВ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ	11
---	----

Маслов Д. С.

НЕОБХІДНІСТЬ ГРОШЕЙ ЯК ЗАСОБУ ОБІГУ У ВІДТВОРЕННІ СУСПІЛЬНОГО КАПІТАЛУ	14
---	----

Петренко П. С.

ІННОВАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІННОВАЦІЙ	16
--	----

СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІКА ГАЛУЗЕВИХ РИНКІВ

Poberezhna Z. M.

TECHNOLOGIES OF FORMATION OF BUSINESS MODELS OF AVIATION ENTERPRISES IN COMPETITIVE MARKETS	20
--	----

Савченко С. М.

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАГРОЗ ТА РИЗИКІВ СУБ'ЄКТІВ ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ	22
---	----

Фротер О. С.

РОЗВИТОК РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ.....	26
--	----

Щурко У. В.

ОСВІТНЬО-НАУКОВІ ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ.....	29
--	----

СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІКА СУСПІЛЬНОГО СЕКТОРУ

Бондар В. Н.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІСОВОГО ГОСОПДАРСТВА	33
---	----

СЕКЦІЯ 2. МАКРОЕКОНОМІКА

Горин В. П.

*кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри фінансів імені С. І. Юрія*

*Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна*

РОЗВИТОК ОПОДАТКУВАННЯ СПОЖИВАННЯ У СВІТЛІ КРИТЕРІЇВ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ

В світлі парадигми інклюзивного розвитку удосконалення інструментарію фіскального регулювання суспільного добробуту має враховувати його ключові принципи справедливості (справедливого розподілу податкового навантаження), інклюзивності (забезпечення загальності оподаткування, мінімізація практики уникнення та ухилення від сплати податків), ефективності (коригування елементів фіскальних інструментів має справляти позитивний вплив на рівень добробуту), інноваційність (запровадження інноваційних підходів та технік оподаткування для їх зручності для платників).

Серед податків, майже позбавлених в Україні регуляторної компоненти є податок на додану вартість. Виступаючи найважливішим бюджетоформуючим фіскальним інструментом, він забезпечує вагому частину фінансового ресурсу, який держава спрямовує на задоволення суспільних потреб. Отож, зростання надходжень від оподаткування доданої вартості є одним із напрямів зміцнення фінансової бази для підвищення суспільного добробуту через зростання обсягу бюджетного фінансування його складових.

Впродовж останні роки законодавство з питань справляння податку на додану вартість зазнало значних змін, які дали можливість вирішити найбільш проблемні моменти оподаткування доданої вартості. Якщо раніше цей податок називали найбільш кримінальним серед усіх складових системи оподаткування, то з впровадженням автоматичної системи відшкодування податкового кредиту, скасуванням більшості галузевих пільг з податку та іншими новаціями масштаби зловживань зменшились в рази. Тому в сучасних умовах проблеми у справлянні податку на додану вартість стосуються другорядних схем ухилення чи уникнення його сплати, тоді як резерви нарощування надходжень, перш за все, пов'язані із прискоренням росту вітчизняної економіки.

Серед дискусійних моментів вітчизняної практики оподаткування доданої вартості на теперішній час є доцільність застосування пільг зі сплати податку, оскільки з одного боку, вони можуть бути продиктованими ініціативою щодо посилення соціального характеру оподаткування, але з

іншого боку, спотворюють принцип інклюзивності оподаткування, ставлячи певну категорію платників у більш вигідне становище. Втім, зважаючи на поширену вітчизняну практику превалювання інтересів фінансово-промислових груп над інтересами суспільства, нерідко прийняття новацій щодо пільг може бути продиктоване інтересом щодо перерозподілу фінансових ресурсів від дрібних виробників на користь великого капіталу.

Одним з векторів вдосконалення практики оподаткування доданої вартості має стати впровадження сучасних технологій для спрощення адміністрування податку, що матиме комплексний ефект (транспарентність оподаткування, забезпечення рівних умов для платників, справедливість). Як свідчить зарубіжний досвід, такі новації покращують умови ведення бізнесу та сприяють залученню інвестицій. Автоматизація та максимальне спрощення процедур стають світовими трендами в оподаткуванні. Завдяки скасуванню податку на додану вартість на капітальні інвестиції та, відповідно, зменшення витрат часу на його відшкодування, Туреччина на 2020 рік в глобальному рейтингу легкості сплати податків піднялась з 80 на 20 позицію. У Казахстані та Великобританії відбувається апробація застосування блокчейн-технологій для адміністрування податку на додану вартість. Водночас, у В'єтнамі та Бразилії уже досягли рекордного скорочення часу на облік податку на додану вартість завдяки оптимізації роботи наявних ІТ-систем.

Натомість, Україна перебуває на початковій стадії діджиталізації роботи податкової служби. В середньому вітчизняні платники податків витрачають 328 годин на рік для обліку податкових платежів, що вдвічі перевищує показники розвинених країн. За витратами часу на виконання зобов'язань з податку на додану вартість Україна в рейтингах посідає 176 місце зі 190 можливих. Відтак, основним завданням податкових новацій у царині справляння податку на додану вартість та інших податкових платежів має стати скорочення витрат часу на їх облік та сплату. У цьому контексті необхідно працювати над впровадженням сучасних технологій в процедурах нарахування і сплати податків, зокрема поширення електронного документообігу, спрощення форм податкової звітності, автоматизації попереднього заповнення декларацій, звітування за операціями в режимі реального часу [4].

У контексті виконання критеріїв інклюзивного розвитку та уникнення розмивання фінансової бази для забезпечення суспільного добробуту потребує вирішення проблема широкого використання схем ухилення від оподаткування доданої вартості, найбільш поширеними з яких є податкові скрутки, податкові ями (фіктивне підприємництво, або ж missing trader), незаконне відшкодування податкового кредиту. Зокрема, не втрачає актуальності проблема використання податкових ям та податкових скруток, які використовують для ухилення від сплати податку, не зважаючи на введення системи електронного адміністрування податку на додану вартість (СЕА ПДВ) та механізму блокування податкових накладних (СМКОН) [5, с. 11; 2].

Одним із актуальних питань вдосконалення податку на додану вартість у контексті посилення його впливу як регулятора суспільного добробуту є

введення пільгової ставки, яке в теперішній час стосується тільки ліків та окремих медичних препаратів. З погляду інвестиційної привабливості України, базова ставка податку є надто високою, а тому її зниження є економічно доцільним, оскільки спричинить розширення податкової бази, приведе структуру податків у відповідність із можливостями споживачів [3, с. 323-324]. Пільгові ставки податку на товари першої необхідності знижують його регресивність, оскільки універсальна ставка не враховує відмінностей у спроможності платників сплачувати податок. Як наслідок, заможні громадяни недоплачують, тоді як населення з низькими доходами відчуває відносно вищий рівень податкового навантаження.

Коригування ставок податку на додану вартість в Україні, розширення сфери застосування пільгової ставки податку дискусійне. На думку багатьох вчених, застосування зниженої ставки податку є неприйнятним, адже сильно ускладнить і без того складну систему нарахування і сплати податків. На думку С. Гринкевича, диференційовані ставки податку складно застосувати в Україні через кризу товарного виробництва, високий рівень тінізації економіки, недоліки фінансово-бюджетних розрахунків між учасниками податкового процесу [1, с. 182].

На наш погляд, диференціація ставок податку на додану вартість потрібна з точки зору використання його регуляторного потенціалу, а також з огляду на поширення такої практики у більшості країн ЄС. На сьогодні відсутність пільгової ставки податку називають серед головних причин високого рівня цін в Україні, які в сегменті продуктів харчування перевищують рівень країн Європи. Таким чином, поширення пільгової ставки податку на додану вартість на окремі групи товарів першої необхідності сприятиме підвищенню рівня добробуту найменш захищених категорій громадян. Проблеми впровадження зниженої ставки податку, можуть бути вирішені шляхом ґрунтовного правового регламентування усіх аспектів її використання. Більш того, враховуючи те, що прецедент застосування зниженої ставки податку в Україні вже є, то розширення масштабів її застосування не вимагатиме значних законодавчих новацій.

У питанні вироблення підходу до диференціації ставок податку на додану вартість, на наш погляд, доцільно орієнтуватись на практику країн ЄС, де ставки податку розмежовують за трьома основними товарними групами: мінімальні – на життєво важливі товари першої необхідності, стандартні – на основну масу товарів, максимальні – на товари розкоші. Щодо безпосередньо ставок податку, то вони можуть бути запропоновані у такому варіанті: базова ставка залишена на рівні 20% (що відповідає середньому рівню країн ЄС, враховуючи тенденцію до посилення податкового навантаження на споживання); ставка 7% – для продуктів харчування, ліків та медичних препаратів, дитячого взуття та одягу, інших товарів першої необхідності; 0% – для товарів, які експортуються. Крім цього, можливим є варіант впровадження підвищеної ставки податку на рівні 25-30% для товарів розкоші, але доцільність цього кроку потребує додаткових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Гринкевич С., Севастьянова Г., Голубка М. Податок на додану вартість у контексті непрямого оподаткування. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19.12. С. 178-186.
2. Дубровський В., Черкашин В., Гетман О. Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення/уникнення від оподаткування в Україні: нові виклики. К.: Інститут соціально-економічної трансформації Центр соціально-економічних досліджень CASE-Ukraine, 2019. 52 с. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uploads/assets/files/2019/Pdf/Analiz-shem-2019-FINAL.pdf>
3. Карпінський Б. А., Залуцька Н. С. Вплив системи адміністрування податку на додану вартість на регіональний розвиток. *Науковий вісник НЛТУ*. 2007. Вип. 17.3. С. 321-327.
4. Коментар експертів PwC в Україні щодо результатів спільного зі Світовим банком проекту Paying Taxes. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/press-room/2019/paying-taxes-2020.html>
5. Сибірянська Ю., Паскалова А. Тренди в динаміці податку на додану вартість у 2011-2016 роках. За заг. ред. В.Мазярчука. Київ : Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2017. 27 с.

Маслов Д. С.

викладач кафедри загальної економічної теорії та економічної політики

*Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

НЕОБХІДНІСТЬ ГРОШЕЙ ЯК ЗАСОБУ ОБІГУ У ВІДТВОРЕННІ СУСПІЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Деякі дослідники вважають, що єдині гроші, які можуть існувати у системі відтворення суспільного капіталу, це амортизаційні гроші [1, с. 73], вони не розділяють гроші як засіб обігу та гроші як засіб заощадження і платежу. З тим, якщо розділити ці функції грошей, то стає зрозуміло, що гроші можна розглядати у моделі відтворення суспільного продукту ще на такому рівні абстракції, де немає необхідності в ускладненні моделі, додаючи у неї явище амортизації. Гроші як засіб обігу немає необхідності виводити із моделі відтворення суспільного капіталу, вони вже виведені раніше, через еволюцію форм вартості. Без грошей як засобу обігу обмін між учасниками процесу відтворення суспільного капіталу був би неможливий, як він неможливий між товаровласниками, потреби яких не відповідають споживній вартості запропонованих їм товарів.

Розділимо I підрозділ суспільного відтворення на дві підгрупи: підгрупа Ia виробляє засоби виробництва для виробництва засобів виробництва, тобто для потреб I підрозділу; підгрупа Ib виробляє засоби виробництва для виробництва предметів споживання, тобто для потреб II підрозділу. Представимо у вигляді моделі: